

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ О.Г. Янковий
“ ____ ” _____ 2017 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

на тему: **«Шляхи зниження собівартості продукції підприємства
(на прикладі ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»)»**

Виконавець:
студент _____ групи
факультету економіки та управління підприємством

Сук Наталія Богданівна _____

Науковий керівник:
к.е.н., викладач

П'ятаєва Олена Василівна _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	5
1.1. Собівартість як економічна категорія.....	5
1.2. Методичні підходи до визначення собівартості продукції	13
1.3. Місце аналізу собівартості продукції в управління підприємством ..	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»	26
2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».....	266
2.2. Особливості зовнішнього середовища ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»	388
2.3. Виявлення резервів зниження собівартості продукції задля підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	577
РОЗДІЛ 3. ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПРАТ «ОДЕСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД» ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ	666
3.1. Формування витрат на оновлення основних виробничих фондів підприємства.....	666
3.2. Розрахунок та аналіз показників ефективності проекту	70
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах ринкової економіки підвищення ефективності виробництва та подальший розвиток суб'єктів господарювання можна досягти за умови зниження собівартості продукції та ефективного управління витратами підприємства. Собівартість продукції (робіт, послуг) є одним із показників, в якому знаходять відображення усі сторони роботи підприємства: рівень організації виробничого процесу, його технічна оснащеність, ступінь ефективності використання необоротних та оборотних активів, продуктивність праці, рівень організації матеріально-технічного постачання тощо. Тому економічний аналіз цього показника є основою для прийняття обґрунтованих ефективних рішень щодо вибору шляхів та розробки заходів зниження собівартості продукції. Отже, дослідження питань планування, аналізу собівартості продукції, управління витратами на підприємстві є актуальними, оскільки зниження собівартості продукції та витрат підприємства стає головним чинником вирішення на підприємстві проблеми підвищення ефективності виробництва, забезпечення конкурентоспроможності та соціально-економічного розвитку підприємства.

Методичні аспекти зниження собівартості підприємства активно вивчаються багатьма науковцями-економістами. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що це питання є достатньою мірою висвітленим, але багатогранність діяльності підприємства та мінливість зовнішнього середовища вимагають постійного вдосконалення вже існуючих методів.

Про це свідчать праці таких науковців, як Городня Т.А., Драган О.І., Леонов А.Д., Літвінов Є.І., Миронова Ю.Ю., Орлов О.К., Попазова О.В., Постолук Н.А., Скрипник М.О. тощо.

Метою дослідження є виявлення шляхів зниження собівартості продукції ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».

Відповідно до мети дослідження поставлено наступні *завдання*:

- розкрити сутність «собівартості» як економічної категорії;
- висвітлити методичні підходи до визначення собівартості продукції;
- визначити місце аналізу собівартості продукції в управлінні підприємством;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»;
- зазначити особливості зовнішнього середовища ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»;
- виявити резерви зниження собівартості продукції задля підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- визначити обсяг інвестиційних витрат на оновлення основних виробничих фондів ливарного цеху ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»;
- розрахувати та проаналізувати показники ефективності проекту.

Об'єктом дослідження є процеси зниження собівартості продукції підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади зниження собівартості продукції підприємства.

Методами дослідження було обрано наступні кількісні та якісні методи: аналіз; синтез; метод порівняння; табличний (графічний) метод; нормативний метод.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, звітність ПрАТ «Одеський машинобудівний завод».

Публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи автором опубліковано:

ВИСНОВКИ

1. Собівартість продукції підприємства є найважливішим узагальнюючим показником економічної ефективності виробництва, в якому віддзеркалюються всі сторони його господарської діяльності.

2. Ототожнювати поняття «витрати» та «собівартість» не можна, оскільки витрати є складовою собівартості, а під собівартістю слід розуміти важливу економічну категорію, яка відображає рівень понесених поточних витрат на виробництво та реалізацію продукції, виражених в грошовому виміру.

3. До методів, які найбільш підходять для обліку витрат та калькулювання собівартості на підприємстві, відносять: простий, попередільний, нормативний, позамовний, метод розподілу витрат пропорційно обґрунтованій базі. Кожний з наведених методів має цілу низку переваг і недоліків.

4. Серед зарубіжних методів калькулювання собівартості продукції найбільшу увагу приділяють таким методам: «стандарт-кост», «директ-костинг», «таргет-костинг» та «кайзен-костинг».

5. Основна мета аналізу собівартості підприємства полягає в визначенні резервів можливого зменшення витрат операційної діяльності внаслідок більш ефективного використання виробничого потенціалу підприємства.

6. Аналіз собівартості продукції, робіт і послуг має велике значення в системі управління витратами. Він дозволяє вивчити тенденції зміни даного показника, виконання плану за його рівнем, виявити вплив факторів на його приріст, встановити відхилення фактичних витрат від нормативних (стандартних) та їх причини, виявити резерви зниження собівартості продукції і дати оцінку роботи підприємства по використанню можливостей зниження собівартості продукції.

7. Приватне Акціонерне Товариство «Одеський машинобудівний завод» – одне з найстаріших машинобудівних підприємств Півдня України, засноване в лютому 1920 р. як майстерні «Перший робочий колектив з обробки металу і

дерева». Завод має наступні основні виробничі підрозділи: механо-складальний цех та ливарний цех.

8. Підприємство в цілому має тенденцію до зростання розмірів майна. Середній рівень придатності основних фондів складає лише 54,4%, що свідчить про використання відносно зношеного обладнання у діяльності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод». Все перелічене вище підтверджує задовільний майновий стан підприємства, що аналізується.

9. Показники оцінки ліквідності свідчать про дуже низьку ліквідність досліджуваного підприємства протягом усього періоду, що вивчався. Проте при детальному вивченні динаміки зміни показників балансу ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» стає зрозумілим стан платоспроможності. За період, що досліджується, підприємство значно збільшило свої поточні зобов'язання з 12279 тис. грн. до 49108 тис. грн. по підсумку 2016 року, що обумовило невідповідність усіх коефіцієнтів. Все вищезазначене свідчить про низький рівень спроможності підприємства своєчасно обслуговувати свої поточні зобов'язання.

10. Аналіз показників свідчить про низький рівень фінансової стійкості ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» протягом всього періоду його діяльності, що аналізується, проте динаміка має тенденцію до покращення стану підприємства.

11. Розраховані показники оцінки ділової активності вказують на досить високу ділову активність досліджуваного підприємства за досліджуваний період.

12. Аналіз динаміки виручки від реалізації ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» вказує на позитивні тенденції щодо обсягів реалізації товарної продукції підприємством, що досліджується. Про це свідчить той факт, що побудований лінійний тренд має чітку тенденцію до зростання. Він описує майже 98,5% варіації даних, що свідчить про вдалий підбір лінії тренду, та може бути застосований для прогнозування майбутніх обсягів реалізації продукції підприємства, проте на користь цього твердження свідчать ринкова

кон'юнктура, що має також загальну тенденцію до підвищення цін на продукцію, що виробляється.

13. Якщо робити загальні висновки щодо аналізу фінансових показників ПрАТ «Одеський машинобудівний завод», то можна з повною впевненістю стверджувати про його досить слабкий фінансовий стан, проте відмітити наявність позитивних тенденцій щодо подальшого розвитку підприємства.

14. З огляду на проведений SWOT-аналіз, можна виділити основні можливості щодо підвищення конкурентоспроможності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод»: впровадження системи заходів стимулювання збуту; підвищення якості продукції; розширення асортименту продукції; зниження собівартості продукції. У кваліфікаційній роботі буде розглядатися напрямок зниження собівартості продукції.

15. Для оцінки конкурентоздатності підприємства на ринку можна використати динамічний метод. Для цього необхідно зробити вибірку з лідерів у галузі машинобудування як головних конкурентів підприємства на ринку. Конкурентоздатність ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» означає, що підприємство може конкурувати з лідерами у галузі машинобудування. Конкурентоспроможність підприємства неможлива без діяльності. Її стан та ефективність суттєво впливає на можливість компанії отримати конкурентні переваги на ринку.

16. Для беззбиткової та більш ефективної діяльності підприємствам потрібна модернізація та технічне переоснащення виробництва з використанням сучасних технологій, які на цей час є одним із чинників підвищення ділової репутації підприємства. Резерви зниження собівартості ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» за рахунок оновлення основних виробничих фондів складають 2047,21 тис грн.

17. Інвестиційні витрати на обладнання складуть 4118 тис. грн. Слід зазначити, що за результатами 2016 року у підприємства згідно з фінансовою звітністю в розпорядженні відсутні кошти, що можуть бути спрямовані на реалізацію запропонованого проекту по зниженню собівартості, тому було

прийнято рішення профінансувати придбання необхідного обладнання за рахунок кредиту в ПАТ «Державний експортно-імпортний банк України» за програмою «Обладнання/устаткування». Планується взяти кредит на 5 років у розмірі 4118 тис. грн за процентною ставкою 17,5%.

18. Аналіз інформації балансу Cash-flow дозволяє зробити висновок, що за аналізований період проект згенерує чистий прибуток в сумі 6578,794 тис. грн.

19. Інвестовані в проект оновлення основних виробничих фондів ливарного цеху ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» кошти повернуться за рахунок прибутку, що формує проект, протягом 30 місяців, а з урахуванням впливу фактору часу, 40 місяців. Середня рентабельність проекту складе 51,49%. Прибуток, згенерований проектом за аналізований період з урахуванням впливу часу на вартість грошей на поточний момент складе 1867,214 тис. грн, а кожна гривня інвестованих коштів за тих же обставин принесе 0,45 грн чистого прибутку.

20. З розглянутих 10000 комбінацій змін значень чинників проект показав стійкість у 100% згідно з методом Монте-Карло.

21. Аналізуючи всі показники ефективності та ризиків проекту оновлення основних виробничих фондів ливарного цеху ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» у сукупності, можна дійти висновку про доцільність його реалізації.

Список використаних джерел

1. Городня Т. А. Оптимізація собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс] / Т. А. Городня. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/21_1/326_Gor.pdf
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”. – Затверджено наказом Міністерства України № 304 від 30.11.2000 р.
3. Манілич М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / М.І. Манілич, О.В. Миронюк. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/ZnpEn/2012_8/01SPTA.pdf.
4. Завгородній В.П. Бухгалтерський учет в Украине : учебнопрактическое пособие / В.П. Завгородній. – 4-е изд., перераб. и доп. – К.: А.С.К., 1999. – 864 с.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студентів спеціальності 7.050.106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.
6. Болюх М.А. Економічний аналіз : Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін. ; За ред. акад. АНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
7. Скрипник М. Собівартість продукції як економічна категорія [Електронний ресурс] / М. Скрипник. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum./Ecan/2010_7/pdf/skrypnyk.pdf.
8. Федосов В.М. Теорія фінансів : ідручник / За ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
9. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства : Навчальний посібник / Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.

10. Радченко К.М. Собівартість як економічна категорія, принципи та значення її калькулювання [Електронний ресурс] / К.М. Радченко. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2011_8_4/10.pdf.

11. Терешкіна А.С. Собівартість як економічна категорія та необхідність класифікації витрат [Електронний ресурс] / А.С. Терешкіна. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Economics/30715.doc.htm.

12. Пустовіт Г. Особливості обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості готової продукції в малих підприємствах. // Бухгалтерський облік і аудит. - 2004. №5. - с.7 - 11.

13. Фінанси підприємства. Учбовий посібник. Під ред. Бурковського В.В. - Дніпропетровськ: Пороги, 2004 р. - 346 с.

14. Філінков О.М. Про співвідношення змісту категорій "витрати виробництва", "затрати", "собівартість" / О. Філінков // Економічна теорія. - 2008. - №4. - С. 12-17.

15. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.com/10480304/ekonomika/ponyattya_sobivartosti_produktsiyi.

16. Король Г. О. Обґрунтування методу обліку витрат/ О. Г. Король, А.В Туркоман [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67752.doc.htm

17. Дубовая В. В. Облік і контроль витрат основного виробництва машинобудівного підприємства / В. В. Дубовая [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://disser.org.ua/file20669.html>

18. Давидович І. М. Планування собівартості продукції в системі стратегічного контролінгу машинобудівного підприємства / І. М. Давидович. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2009. – С. 175-183.

19. Игумнов Ю.С. Себестоимость и пути ее снижения в промышленности / Ю.С. Игумнов, К.Ф. Лученко. – К. : Наукова думка, 2006. – 224с.

20. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник: Навчальне видання. - К.: Атіка, 2004. - 480 с.
21. Сопко В. В. Облік витрат і калькуляція собівартості продукції у промисловості /В. В. Сопко, О. М. Петрик. – К. : Техніка, 2006. – 112 с.
22. Кондрашова Т. М. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах України за допомогою калькулювання / Т. М. Кондрашова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2011_2/2011/econ_2_2011/064_ko_ndrasheva.pdf
23. Краєва Я. В. Методи обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції [Текст] /Я. В. Краєва // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2007. – № 5. –С. 168-171
24. Давидович І.Є. Калькулювання собівартості будівельної продукції та напрямки його вдосконалення / І.Є. Давидович // Економічний аналіз: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац.екон. ун-ту. – 2010. – №6. – С. 224-230.
25. Керимов В. Управлеческий учет и проблемы класификации затрат // Менеджмент в Росии и за рубежем. – 2013. – №1 – С. 125-135.
26. Мних М. В. Планування діяльності підприємства в сучасних економічних умовах: Навч. посіб. для студ. вузів / М.В. Мних; Акад. муніцип. упр. — К.: Знання України, 2004. — 91 с.
27. Рзаєва Т.Г. Значення, завдання, зміст і джерела аналізу витрат на виробництво та собівартості продукції [Електронний ресурс] / Т.Г. Рзаєва. – Режим доступу : http://lubbook.net/book_248_glava_50_9.1_Znachennja_zavdannja_zm.html.
28. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : Навч. посібник / Б.Є. Грабовецький. – К. : Центр учбової літератури, 2009 – 251 с.
29. Фінанси підприємства. Учебний посібник. Під ред. Бурковського В.В. - Дніпропетровськ: Пороги, 2004 р. - 346 с.

30. Донець Л. І., Романенко Н. Г. Основи підприємництва [Електронний ресурс]. Режим доступу :

http://www.lib.nau.edu.ua/booksfor nau/2006/Osn_pidpriemnictva-Donec.pdf

31. Турило А.М. Управління витратами підприємства : навч. посібн. / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. – К. : Вид-во КНЕУ, 2006. – 57 с.

32. Миронова Ю. Ю. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Миронова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Eir/2009_3/160-165.pdf

33. Попазова О. В. Собівартість продукції: поняття та класифікація [Електронний ресурс] / О. В. Попазова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/58886.doc.htm

34. ПрАТ «Одеський машинобудівний завод». Офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://odmz.com.ua/services/liteyniy-ceh.html>

35. Семенов А. Г. Аналіз фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства в умовах нестабільності / А. Г. Семенов, С. А. Король // Вісник економічної науки України. – 2011. - №2. – С.163-170

36. Офіційний сайт United Nations Conference on Trade and Development/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org>

37. Сопільник Л. І., Колодійчук А. В. Управління конкурентоспроможністю машинобудівних підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. //Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.10 – С.222-227

38. Машинобудівний комплекс України, його розвиток і розміщення [Електронний ресурс] / Режим доступу - <http://ebooktime.net>

39. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України / Б. М. Данилишин (ред.). — Ніжин : Аспект-Поліграф, 2016. – 307с.

40. Чумакова Т. М. Аналіз сучасного стану машинобудівного комплексу України [Електронний ресурс] / Режим доступу - <http://www.nbu.gov.ua>

41. Савінова Ю. М. Конкурентоспроможність підприємств та чинники, що її обумовлюють / Ю. М. Савінова // Вісник Української академії банківської справи. – 2003. – № 1 (14). – С. 94–97.

42. Романко О. П. Чинники формування конкурентоспроможності машинобудівного підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №3. – С. 113–125.

43. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

44. Офіційний сайт агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>

45. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.

46. Літвінов Є. І. Здобуття конкурентних переваг у глобальній економіці// Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2008. – № 4. – С.120-128.

47. Распопова В.А. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс] / В.А. Распопова, Т.В. Глобець. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65012.doc.htm.

48. Миронова М.М. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження [Електронний ресурс] / М.М Миронова. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum./Eir/2009_3/160-165.pdf.

49. Індукційні тигельні печі для плавки та перегріву сталі та чавуну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:N31hoRdpC5oJ:https://www.dstu.education/ua/files/science/development/automation/ua/automation_2.pdf+&cd=7&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera

50. Офіційний сайт ПАТ «Державний експортно-імпортний банк України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.eximb.com/ukr/sme/loans/conditions/>

51. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз : Навч. посібник. – Харків : Фактор, 2007. – 784 с.